Єднаймося в Просвіті!

Галицька Просвіта

Було колись – в Україні
Ревіли гармати;
Було колись – запорожці
Вміли панувати.
Пановали, добували
І славу, і волю…
Тарас ШЕВЧЕНКО

№ 38 (349)
22 вересня 2011 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Гол. редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 2600630015124 в Укрсоцбанку МФО 336019, код 04929075. * За зміст та достовірність інформації у рекламі відповідальність несе рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідальність несе автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

ДЕ-ЮРЕ І ДЕ-ФАКТО

29 вересня в Україну прибуде комісія ОБСЄ з метою перевірки стану виконання Хартії реґіональних мов і мов меншин в Україні. У зв'язку з цим на прохання секретаріату ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка обласна «Просвіта» підготувала інформацію щодо стану державної української мови на теренах області. В ній, зокрема, зауважено, що в області не видається російськомовна преса. Мовлення місцевих теле- та радіокомпаній ведеться державною мовою.

А ЯК У НАС ІЗ МОВОЮ?

Однак інформаційний простір в області, як і по всій Україні, заповнений значною мірою російськомовним продуктом.

Перевірка, що реґулярно здійснюється просвітянськими структурами, виявила окремі порушення статей 35 і 37 Закону «Про мови». Керівники закладів-порушників (переважно магазини) посилаються на те, що мають дозвіл мовної комісії при управлінні освіти і науки виконавчого комітету міської ради для погодження текстів зорової реклами і назв суб'єктів підприємницької діяльності.

Велике занепокоєння викликає відсутність відповідальності, насамперед, моральної, за правильне користування мовою і культуру мовлення. Засилля суржику дискредитує ідею державності, знижує престиж української мови. У зв'язку з цим з ініціативи «Просвіти» обласна рада у своєму віснику помістила короткий словник-антисуржик.

Окрім цього, у ТзОВ «Видавничо-господарський центр «Просвіта» вирішили тисячним накладом випустити брошуру народного депутата першого скликання В. Пилипчука «Політичний аспект мовної проблеми» на дузі «Москва–Київ–Тель-Авів», матеріал якої друкувався у тижневику «Галицька Просвіта».

Враховуючи моноетнічний склад населення області (97,6 відсотка – українці, 2,4 відсотка – неукраїнці) в області є школа (ЗОШ № 3 м. Івано-Франківська), де мовою викладання є російська і польська. Українська мова викладається як предмет. У навчальному плані її є стільки ж годин, як і російської. З п'ятого класу один урок «Історія України» викладається українською мовою, а в 10–11 класах викладається українською мовою один урок математики. Незалежне тестування учні здають державною мовою.

«Просвіта» занепокоєна тим, що в області останнім часом розповсюджується брошура від Всеукраїнської громадської організації правозахисний громадський рух «Російськомовна Україна» «Правові аспекти організації навчання російською мовою в дитячих садках і школах України» і методичні рекомендації. Усі ці матеріали підготовлені й видані за фінансової підтримки фонду «Русскій мір» і як «допомога» у реалізації мовних прав нацменшин буквально підштовхують і провокують людей до протистояння на цьому ґрунті. До речі, ця громадська організація зареєстрована 10 серпня 2009 року в Сєвєродонецьку Луганської області. Головою є заступник голови фракції «Партії реґіонів» в Верховній Раді Вадим Колесніченко.

На прохання секретаріату ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка надіслана інформація щодо розподілу населення області за національністю за результатами Всеукраїнського перепису населення 2010 року:

Усе населення, осіб – 1 406 129.
В тому числі:
українці – 97,6 відсотка,
росіяни – 1,8 відсотка,
білоруси – 0,1 відсотка,
поляки – 0,2 відсотка,
інші національності – 0,3 відсотка.

НОВИНИ УКРАЇНИ І КРАЮ

Бурштин відзначив свою 457-му річницю

На цей раз святкування дня міста відбулось у рамках виконання Декларації соціального партнерства компанії ДТЕК, яка є одним із акціонерів ПАТ «Західенерґо», та Бурштином. Відповідно до угоди, підписаної 26 квітня 2011 року, компанія реалізовує ряд соціальних проектів у місті. Зокрема, профінансована реконструкція та відновлення міського плавального басейну «Дельфін».

Міський голова Бурштина Петро Курляк подякував ДТЕК за плідну співпрацю на користь міста. Компанія бере участь у розвитку багатьох проектів, як модернізація міської тепломережі, реконструкція басейну та інших. Розпочався ремонт і відновлення після пожежі житлового будинку за адресою: вул. Січових стрільців, 12, м. Бурштин. Компанія виділила на подолання наслідків пожежі й допомогу постраждалим мешканцям близько 260 тис. гривень. Загалом, як повідомив мер, компанія ДТЕК запланувала виділення у 2011 році одного мільйона гривень на соціальні проекти в місті, зокрема, на створення нових робочих місць у міській інфраструктурі.

Для свята, яке відбулось 18 вересня, компанія ДТЕК профінансувала придбання сцени, на якій відбувався концерт, світлової та звукової апаратури й запросила на святкування культовий український гурт «Тартак».

Лікуватимуть по телевізору

У Міністерстві охорони здоров'я України підписали Меморандум щодо подальшої розбудови національної телемедичної мережі. До кінця 2011 року планується приєднати до мережі 9 медичних закладів Києва, Львова, Рівного, Івано-Франківської області, Донецька і Донецької області.

Зокрема, оголосили початок другого етапу проекту з телемедицини. Меморандум передбачає об'єднання існуючих ініціатив у сфері телемедицини з боку Міністерства охорони здоров'я України, Національної академії медичних наук України, компанії «МТС-Україна», благодійного фонду Ріната Ахметова «Розвиток України» та енерґетичної компанії ДТЕК, яка входить до складу компанії СКМ, що належить Ринату Ахметову.

Метою проекту, який реалізується з допомогою Представництва ООН, є підвищення доступності високоспеціалізованої медичної допомоги для жителів обласних центрів і мешканців віддалених населених пунктів за допомогою телекомунікаційних технологій.

Висвятили єпископа

У катедральному соборі Святих апостолів Петра і Павла у м. Чортків відбулася єпископська хіротонія владики Дмитра (Григорака), Правлячого єпископа Бучацької єпархії.

Чин архієрейської хіротонії здійснив Глава УГКЦ Блаженніший Святослав (Шевчук). Співсвятителями були правлячий єпископ Тернопільсько-Зборівської єпархії владика Василь (Семенюк), та єпископ-емерит Івано-Франківської єпархії владика Софрон (Мудрий). Як зазначив Блаженніший Святослав, це була перша архієрейська хіротонія, яку він здійснив у своєму житті.

На завершення Літургії відбувся Чин інтронізації нововисвяченого Владики Дмитра на Єпарха Бучацького. Після прочитання грамоти Глави УГКЦ та вручення новопоставленому архієрееві єпископського жезлу, владика Дмитро виголосив подячне слово. У ньому він подякував усім, хто формував його як людину, монаха і єпископа. По завершенні Літургії новопоставлений Владика благословив усіх учасників торжества.

Івано-Франківське обласне та міське об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка
29 вересня, 17.00 НД «Просвіта»

ЗАПРОШУЄМО

на урочистості, присвячені 145-ій річниці від дня народження найвидатнішого історика України, визначного державного і громадсько-політичного діяча Михайла ГРУШЕВСЬКОГО.

У ПРОГРАМІ: Слово голови обласної «Просвіти» **Степана ВОЛКОВЕЦЬКОГО.**
ВИСТУПИ: завідувача кафедри історії України Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника **Ігоря РАЙКІВСЬКОГО;** доктора історичних наук, професора Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника **Володимира ГРАБОВЕЦЬКОГО;** заслуженого працівника культури України, доцента **Петра АРСЕНИЧА.**
У ХУДОЖНІЙ ЧАСТИНІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ: Народна чоловіча хорова капела **«Сурма»** (керівник – Б. Волосянко), **художні колективи та окремі виконавці Державного музичного училища ім. Д. Січинського; парубочий квартет і вокальний ансамбль «Квіти ромену»** обласного Народного дому «Просвіта».
АВТОР СЦЕНАРІЮ ТА РЕЖИСЕР-ПОСТАНОВНИК – Михайлина БОДНАР.

МІФИ І ПРАВДА

ГЕРОЙ, ЯКИМ ВАРТО ЗАХОПЛЮВАТИСЬ?

Що не говоріть, а комуністична пропаґанда вміла творити міфи й героїв. Мало того, що вся історія СРСР, як, зрештою, всього колишнього соцтабору, – це суцільний міф про праведну боротьбу за права вбогих, а й самі герої цієї безконечної епопеї всуціль вигадані й зміфізовані. Із убивць, садистів, зрадників витворили героїв, яким і донині поклоняються покоління, виховані на комуністичній ідеології. Серед них, насамперед, ліво- і праворадикали. А цим уміло користуються ті, хто на ідеологічному популізмі збирають не тільки політичний, а й фінансовий капітал.

«Галицька Просвіта» у числі 31 за 4 серпня оприлюднила звернення ряду політичних партій і громадських організацій, серед яких є і «Просвіта», до міської влади щодо відкриття і діяльності в Івано-Франківську пивного закладу паб «Че». Воно викликало навіть депутатську дискусію у сесійній залі. Але ким же був цей кумир радикалів? І чи варто загортати в ореол романтики вбивць-енкаведистів? Про це – наша нинішня розповідь на 2-ій сторінці. А нижче подаємо лист від міськвиконкому про вжиті заходи щодо діяльності пивного закладу паб «Че» в Івано-Франківську.

Ряд політичних партій і громадських організацій краю, в тому числі «Просвіта», нещодавно звернулись до міського голови Віктора Анушкевичуса і голови фракції ВО «Свобода» в Івано-Франківській міській раді Романа Онуфріїва з вимогою вплинути на діяльність пивного закладу паб «Че», що відкрився в підвалі будинку по вул. Воїнів-інтернаціоналістів, 14 (Див. газету «Галицька Просвіта» за 4 серпня ц. р.).

Свою вимогу вони обґрунтували тим, що цей заклад має ідеологічне антинаціональне підґрунтя. Адже Че Гевара – один із очільників комуністичного руху в Латинській Америці. Людиноненависника засудили в усьому світі. Проте приміщення закладу розфарбоване червоними зірками, на його рекламі – портрет Че Гевари в береті з червоною зіркою.

Цими днями «Просвіта» отримала лист від міського виконавчого комітету. Члени комісії, створеної розпорядженням міського голови, мали зустріч із власниками закладу. Звільнений директор Іван Микитюк, проведені зміни в оформлені інтер'єру та зовнішньої реклами, зокрема: зняті портрети Че Гевари, змінений дизайн зовнішньої вивіски та внутрішніх приміщень закладу.

Михайлина БОДНАР

ДУХОВНЕ

І СТАЛОСЯ, ЯК ЗАПОВІДАЛОСЯ…

Християни вшанували Богородицю. У день народження Матері Ісуса свята Церква співала: «Величаємо Тебе, Пресвята Діво, вшановуємо Твоїх батьків і всехвальне народження Твоє славимо».

Незбагненною є велич народження Пречистої Діви Марії. Про цю спасенну для світу подію ще на світанку історії людства сповістив сам Творець. За Божим задумом, саме через Неї прийде Той, хто розчавить голову змія-спокусника, знищить його силу і владу, переможе смерть, звільнить людей від диявольського полону й відчинить їм двері до раю. Всевишній кріпив довге очікування Матері Божої символами. Приміром, патріарх Яків мав видіння – дивну драбину, що єднала землю з небом: по ній ангели сходили на землю і піднімалися до Божого престолу. Це вказувало на Святу Богородицю, від якої народиться Божий Син, котрий з'єднає розділених через гріх людей і Бога. Пророкові Мойсею через видіння неопалимого куща, що горів у вогні й не згорав, відкрилося вічне Дівництво Матері Божої – до і після народження Божого Сина. На це вказував також сухий жезл Аарона, що за одну ніч зазеленів і зацвів. Пророк Ісая каже прямо про народження від Діви Еммануїла (Богочоловіка), а пророк Єзекиїл бачив чудесні ворота, через які пройде тільки Господь, і вони знову зачиняться назавжди.

І пророцтва здійснилися. Через Пресвяту Богородицю у світ прийшла сама святість, любов, мир, спокій, чистота, рай, добро – Творець і Спаситель світу, Єдинородний Син Божий.

Найкращий подарунок подяки, прослави і похвали Матері Божої, крім молитов, пісень та квітів, котрі несемо до храму, є щира любов до наших ближніх — Її та Божих дітей.

БІДА

Горіла церква

Минулої суботи в Івано-Франківську горіла недобудована церква на перехресті вулиць Вовчинецька–Івасюка–Надрічна. Бриґади пожежників зробили все можливе, щоб загасити полум'я.

Вогонь палав усередині приміщення і розповсюдився ще більше через те, що загорілись дерев'яні риштування, які використовувались при будівельних роботах. На щастя, обійшлося без жертв, причини пожежі встановлюють.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ **"ГАЛИЦЬКУ ПРОСВІТУ"!** Передплатний індекс – **91083**

СУД І СУТЬ

Правозахисники оскаржують рішення про дегероїзацію Степана Бандери та Романа Шухевича у Верховному Суді України та Європейському суді. Боротьба триває.

Зараз, коли в ЗМІ, особливо російських, «обсмоктують» тему дегероїзації Романа Шухевича та Степана Бандери, що, мовляв, захисники цих указів «програли» в судах справи, то на всю цю антиукраїнську істерію хочеться відповісти словами: «Україно-ненависники! Не поспішайте з висновками, хто виграв, а хто програв!»

БЕЗСМЕРТНИЙ ЧИН

СОВІСТЬ, ІЗ ЯКОЮ МОЖНА ДОМОВИТИСЯ…

Коли я покидав судове засідання в справі щодо дегероїзації Степана Бандери, то мимохідь глянув на тих п'ятьох суддів Вищого адмінсуду України, які щойно ухвалили «історичне» рішення. Мені навіть шкода стало цих людей, які досягли в своєму житті найвищих суддівських висот, а зараз змушені піти на компроміс зі своєю совістю, забувши просту істину: «Совість, із якою можна домовитися, перестає бути совістю!».

Навіть сам позивач у численних коментарях сказав про те, що й неозброєним оком було видно, як деякі судді ухвалили рішення проти своєї волі. Відрадно, що ще не всіх суддів «зламала» нинішня судова реформа. Як іскра надії в одужанні української судової системи прозвучала окрема думка судді ВАСУ Ігоря Штульмана, який один із п'яти суддів у справі дегероїзації Романа Шухевича не погодився з рішенням колеґії суддів і визнав арґументи захисту слушними.

Рішення у справах дегероїзації Романа Шухевича та Степана Бандери лише підтвердили слова представниці нинішньої влади Ганни Герман, яка з трибуни парламенту заявляла: «В Україні нема незалежних судів і є дуже мало справедливих суддів. Притчею во язицех стали долари, які посівають там у судових залах, і тих, хто кришує таких суддів. Кожна людина в Україні знає, що українські суди працюють на замовлення, що в український суд без грошей пересічна людина, яка не має широких плечей за собою, іти не може. І розраховувати на справедливість українського суду ми не можемо, ми – пересічні громадяни».

Символічну річ підмітила донька Президента УГВР Кирила Осьмака Наталя Осьмак: «Уже після суду я згадала, що 15 липня 1944 року Роман Шухевич складав присягу від імені УГВР як голова Генерального секретаріату УГВР, тобто голова уряду. Складав присягу, поклавши руку на український державний герб – тризуб. У залі був державний синьо-жовтий прапор. Таку ж присягу складав і Президент УГВР Кирило Осьмак… А через 67 років судді незалежної України відмовили Романові Шухевичу в героїчному чині в ім'я України. І вчинили це на догоду займанцям і гнобителям українського народу під синьо-жовтим прапором і гербом – тризубом. Такого цинізму й абсурду не можна було собі уявити».

НАДІЯ НА ЄВРОСУД

Але захисники Бандери й Шухевича не здаються. Зрозуміло, що в нас дуже мало сподівань на те, що Верховний Суд України перегляне судові рішення у справах дегероїзації Степана Бандери та Романа Шухевича, оскільки питання про допуск наших заяв до цього суду (після впровадження в Україні так званої «судової реформи») розглядатиме тепер ВАСУ – суд, який ухвалив ці судові рішення.

Остання надія – Євросуд. Добре хоч те, що українці ще мають право звертатися до цього суду, бо мало хто в Україні сподівається на справедливе вирішення спорів у національних судових інстанціях.

Порушень у цих справах стільки, що необхідно класифікувати кожне з них для Євросуду. Скажімо, при розгляді донецькими судами справи щодо дегероїзації Романа Шухевича найганебнішим був той факт, що родина нескореного командира УПА взагалі нічого не знала про ці судові процеси. Спадкоємці Романа Шухевича – донька Марія та син Юрій, якому Віктор Ющенко особисто вручив атрибути про присвоєння Романові Шухевичу звання «Герой України» посмертно, довідалися лише зі ЗМІ про те, що донецькі суди позбавили їхнього леґендарного батька звання «Герой України».

У Євросуді такі порушення прав людини вважаються неприйнятними. Вирішувати якесь питання в судах, не повідомивши про це осіб (чи їхніх спадкоємців), котрих безпосередньо стосується це питання, – таке можливо тільки в неправових державах.

МАСОНИ ПРОТИ ГЕРОЇЗАЦІЇ БАНДЕРИ ТА ШУХЕВИЧА

Судові розгляди справ щодо дегероїзації Бандери та Шухевича тривають у ВАСУ понад рік, а в одній зі справ – понад два роки, що вже є порушенням, на яке обов'язково зверне увагу Євросуд.

Найбільше вражає якраз позиція не відвертих ворогів, а «своїх», котрі приховані за личиною патріотизму. Один із таких – галицький інтелектуал (не будемо називати його прізвища, бо забагато честі), співзасновник і постійний член реґулярної масонської ложі у Львові, нагороджений громадською відзнакою «Лицар Галичини», в одному Інтернет-виданні написав статтю, на яку потім посилалося багато ЗМІ, у тому числі, відома закордонна радіостанція. «Ну, витягнули вкотре всім остогидлу «рибу» – ще раз запустили «дурку» з тими героями України Шухевичем та Бандерою, щоб відвернути увагу від суду над Тимошенко, і ще раз «мобілізнути» свій вже опалий електорат, – пише «Лицар Галичини». – Дивно, що ті, для яких ці імена щось означають, втягуються у це безглуздe протистояння… мене коробить не стільки від ницості тих, хто пнеться відібрати це звання, скільки від приниження тих, хто неначе його відстоює».

За логікою цього інтелектуала, необхідно просто «закрити очі» на всі порушення, які допущені донецькими судами, але в жодному разі не можна залишити поза увагою ті порушення, які вчиняє суд у справі проти Тимошенко. Від такої вибіркової позиції страждають інші, яких несправедливо судять.

СУД ПІГМЕЇВ НАД ВЕЛЕТАМИ

Популярний український письменник Василь Шкляр, який увесь день пробув на судових засіданнях у справах Бандери та Шухевича, сказав: «Я прийшов сюди як український націоналіст, щоб виявити свою солідарність з усіма здоровими силами, які ще є в нашій країні».

Надзвичайно сильно підняв у мені бойовий дух лист, який надійшов на мою електронну адресу разом із «самвидавом» – статтею «Суд пігмеїв над велетнями» Святослава Караванського, довголітнього (понад 30 років) політв'язня совєцьких концтаборів, відомого українського мовознавця. «Ідея, за яку загинули Бандера, Шухевич і тисячі безіменних героїв, восторжествувала, – пише Караванський. – Двадцять років колишня імперія скрегоче зубами від безсилої люті. Але вона зуміла накинути Україні свого вірного слугу. І перше, що імперія зажадала від нього – це позбавити звання героя України своїх смертельних ворогів, які поклали душу й тіло за свободу свого народу. І слуга вволив волю своїх хазяїв. Ще задовго до суду він пообіцяв імперії, що так буде. Суди – в його руках… Угорі думали неправедним вироком принизити героїв в очах народу, погасити народну любов до них, упослідити їх. А на ділі вийде навпаки. Слава про народних героїв піде вгору. Ідеї народних героїв дістануть поширення. Українська Україна зміцніє. Поглум пігмеїв обернеться народною любов'ю…

Тому, подумавши над судом пігмеїв, хочеться сказати: забороніть вимовляти імена українських героїв уголос! Забороніть згадувати їх у пресі, радіо, телебаченні! Викресліть їхні імена з підручників! Захлинайтесь у прокльонах, анафемах, наклепах! Гістерикуйте на весь світ: Бандера – не герой! Шухевич – не герой! Бійці УПА – не герої! Кричіть! Волайте! Репетуйте! Убезсмертнюйте наших героїв навіки!»

ЧИ ПРОГРАЛИ ПАТРІОТИ?

Після падіння радянської влади сотні тисяч українських патріотів були реабілітовані, багато з них посмертно. Українська держава визначила цим найкращим синам і дочкам України компенсацію у розмірі… 25 коп. за один день незаконного ув'язнення. А тим нелюдам, які ухвалювали незаконні рішення, надала величезні пенсії, привілеї і компенсації при виході на «заслужений відпочинок» у розмірах, що перевищують сотні тисяч гривень.

Але запитайте у тих політв'язнів, яких через десятки років (а у випадку з Юрієм Шухевичем – через понад 40 років після його першого засудження у віці 15 років) реабілітували правоохоронні органи, тим самим визнавши, що їх незаконно було засуджено, чи вважали вони себе переможеними? Запитайте у Героїв України Юрія Шухевича, Левка Лук'яненка, Степана Хмари або у будь-кого з колишніх совєцьких політв'язнів, чи «програли» вони в той момент, коли «справедливий» радянський суд визнавав їх злочинцями?..

Олекса ЧОРНОТА,
правозахисник

РЕЗОНАНС

ХАЙ ЗАМИСЛИТЬСЯ КОЖЕН…

Переглянула у вихідний день танцювальне шоу «Майданс», яке проходить на головній площі столиці – Майдані Незалежності. В танцювальній битві брали участь команди Криму, Борисполя, Рівного, Києва. Завдання шоу – навчити людей танцювати, насамперед дітей, з якими займаються знамениті хореографи. Щоправда, вів передачу російський співак Сергій Лазарєв, і в складі журі були тільки російські актори та співаки. Наскільки справедливо вони оцінюють виступи учасників – питання відкрите, бо зі справжніх фахівців-танцюристів був тільки один.

Передача дуже цікава, захоплююча, тішить те, що хтось займається з дітьми. Мені, наприклад, найбільше запам'ятався виступ команди Борисполя, присвячений проблемі наркоманії. Але журі не сприйняло його й належно не оцінило. Діти були дуже засмучені, бо ж так старалися. Вони хотіли зібрати гроші для підтримки наркоманів. Команда Борисполя показала кадри з наркоманами, їхніми розповідями, роздумами про життєві долі. І це мене дуже вразило. Після виступу всі діти з команди плакали, вони згадували своїх друзів і близьких, які померли від передозування.

А в нашій країні майже 290 тисяч наркоманів. Лише вдумайтеся в цю цифру. А що ж буде далі? Наркоманами стають в дитячому, юнацькому віці. Для мене це ще діти, які не усвідомлюють небезпеки. З ними потрібно весь час працювати. І починати вже з першого класу. В школах слід повсюди вивісити плакати з написами: «Не колись!», «Не вживай наркотики!», «А ти вже кинув колотися?» і т. ін., й показувати фільми про наслідки наркоманії. Це має бути систематично, щодня, а не раз в рік. Але не тільки школа повинна цим займатися, потрібно щоб до важливої справи долучилися влада, Церква, ЗМІ.

Ми чомусь завжди думаємо, що наша хата – скраю. Можливо, нині так, але ніхто не може ґарантувати, що його внуки й правнуки не втраплять у ці тенета. Ґарантії немає ні для вбогих, ні для заможних. Для останніх – ще небезпечніше, бо наркоділки навмисно затягують до себе їхніх грошовитих нащадків. І ніхто не може бути спокійним. Наркоманія – це бізнес, який намагається будь-що нарощувати оберти.

Дуже б хотілося, щоб моя розповідь таки вплинула на когось, аби кожен постарався щось зробити для справи порятунку наших дітей від наркоманії.

Наталія ДЯЧЕНКО

ЛІТО-2012

ГОТУЙСЬ ДО ТАБОРУВАННЯ

З нагоди 20-ої річниці Незалежності України в с. Перун Вільнянського району Запорізької області пройшов І Всеукраїнський вишкільний табір «На Дніпрових порогах», організований Запорізьким обласним об'єднанням ВУТ Просвіта ім. Т. Шевченка, Тернопільським обласним об'єднанням Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Молода Просвіта» та громадської дитячої козацької організації «Молода Січ» за підтримки голови Дніпровської сільської ради (якій територіально підпорядковане село Перун) та активістами місцевої громади.

Таборовики вчили українських пісень біля вечірньої ватри, розповідали леґенди й перекази про Дніпро, Дніпрові пороги, рідний край, вчилися веслувати, а ті, хто навчилися, ходили у похід на острів Таволжанський та на Плоский камінь. Купалися у Дніпрі, ловили рибу й устриці, власноруч варили їжу. Незабутньою стала фольклорна експедиція у сусідні села Перун та Орлівське.

Таборовики пройшли навчання бойових мистецтв «Пернач», військово-патріотичну підготовку, вчилися стріляти з рушниць, пістолета, кидали навчальні гранати, під наглядом дорослих цілодобово несли чергування в таборі.

По завершенні таборування, здружившись, ставши на декілька днів єдиною родиною, зі сльозами на очах прощалися, не хотілося роз'їжджатися по домівках, обіцяли один одному наступного літа обов'язково зустрітися в ІІ Всеукраїнському вишкільному таборі «На Дніпрових порогах». А Запорізьке обласне об'єднання ВУТ Просвіта ім. Т. Шевченка вже сьогодні (щоб не відкладати справу на потім) чекає заявки від дитячих і молодіжних організацій на наступний, 2012, рік, **за адресою: м. Запоріжжя вул. 40 років Р. України, 86а, пом. 56, або електронною поштою: prosvita-zp@ukr.net**

О. ТКАЧЕНКО,
голова Запорізького ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

МІФИ І ПРАВДА

ГЕРОЙ, ЯКИМ ВАРТО ЗАХОПЛЮВАТИСЬ?

(Поч. на 1 стор.)

Гортаючи сторінки альманаху «Міжнародне бізнес-право» (International Business Law) знаходжу рубрику, в якій експерти цього поважного видання визначили найбільших катів людства. У список не потрапили ні Адольф Гітлер, ні Сталін – список складений з людей, які особисто виконували страти. Добігаю очима до невідомого в історії імені – Тонька Москвичка. Виявляється, вона проводила масові розстріли в часи Другої світової війни. Далі – Клеман Анрі Сансон – французький спадковий кат із родини Сансон, якому випало нещастя виконувати свої обов'язки в часи якобінства у Франції. Також згадується книжка «Записки ката» Оноре де Бальзака, яку довго присвячували Сансону. Далі – банальні особи: Ернесто Че Гевара, а за ним у список потрапляє Рудольф Франц Хесс – комендант Освенціма.

А зачитався я публікацією тому, що недавно у стінах Івано-Франківської міськради веселились та плескали в долоні депутати з пронаціоналістичної більшості, а на трибуні розпинався у знанні комуністичної історії Володимир Чорноус із фракції Юрія Солов'я. Здавалось би, нічого гіркого в тому немає, веселитися треба й у стінах міськради. От лише потіхою у них стало те, що у Франківську є люди, які незадоволені культивуванням у місті «всесвітньо відомого революціонера» Че Гевари. Й Володимир Чорноус вирішив захистити «добре ім'я великого революціонера».

Отож згадаємо і ми детальніше про особу самого команданте. Варто зауважити, що, отримавши пост міністра промисловості, він, особистий друг Фіделя Кастро, відмовився від поста міністра й пішов на улюблену роботу – начальником тюрми «Ла Кабана», де зміг вільно втілювати в життя свої злочинні фантазії.

До речі, його показова доброта вражала! Наприклад, аґент ЦРУ Фелікс Родрігес, який у житті бачив немало крові, згадуючи про команданте, дивувався з його справжньої жорстокості. Зокрема, вказує факт особливо вишуканої доброти Че Гевари: коли мати прийшла просити за сина, який намалював антикомуністичний лозунґ на стіні, Ернесто обійняв матір хлопчика, наказав своєму помічникові привести ув'язненого. А коли того привели, розстріляв дитину на очах у матері. Добрий був команданте?!

Багато відомо про спілкування команданте з дітьми, наприклад, з хлопчиком, який не хотів випускати з хати свого батька. Малого забрали у «Ла Кабану». Він кричав і плакав, його вивели у двір до Че Гевари. В'язень П'єр Сан Мартін згадує: «Потім ми побачили, як Гевара витягнув із кобури пістолет. Приставив дуло до потилиці хлопчика й пролунав постріл. Хлопчик буквально був обезголовлений». Любив Че Гевара дітей! Про це напевне знають усі веселі депутати Івано-Франківської міськради!

Гадаю, що веселим сміхом можна ще наповнити міськраду – коли підприємці з «Громадського форуму» перейменують «Парк-готель» на «Чикатило» з реальними фото з міліцейських архівів. Можна також відкрити інший «аполітичний» заклад, наприклад, паб із баварською кухнею, назвавши його «Рудді» з портретом Рудольфа Гесса. Або – «Катівню на вулиці Чекістів імені 17 Вересня»…

До слова, Володимир Чорноус – надзвичайно перейнявся на трибуні, що в Україні триває «полювання на відьом» – кому, як не йому, юристові, знати, що в Україні не була проведена декомунізація або люстрація, на відміну від сусідніх нам країн, а кати українців з ЧК–НКВД досі отримують від ненависної їм держави персональні пенсії!

Для того, щоб культивувати комуністичну ідею, не обов'язково ліпити пам'ятники Йосифу Сталіну – можна культивувати образ революційної романтики, наприклад, образ «полум'яного революціонера» Че і робити це там, де злочини комунізму ще кровоточать, і намагатися принизливим сміхом спаплюжити тих, кому болить серце за долю України.

Ярослав СВЕЛЕБА,
заступник голови Івано-Франківської міської організації УНП

АБИ СЛАВА НЕ ПРОПАЛА…

ТАЛАНТ ОГРАНЮЄТЬСЯ ПРАЦЕЮ

Андрій Галавай народився в родині, де високо цінується любов до рідної землі, пісні, звичаю, а також повага до старших, історії народу й держави. Змалку Андрієві прищеплювали любов до Бога, а бабуся, яка співала в церковному хорі, розвивала у хлопчика голос, навчила багатьох пісень і коли він пішов до школи № 16, то його спів радував усіх. Тішився дідусь, що внук росте не тільки розумником, але окриленим піснею. Хлопець багато знань з історії та математики почерпнув у свого дядька, маминого брата Зеника, який виховував у племінника почуття відповідальності, працьовитість, яка проявлялась в збагаченні знаннями. Мама, пані Марта, віддала сина до першої української гімназії, по закінченні якої вступив до Києво-Могилянської академії.

З дитинства він захоплюється шахами, бадмінтоном, великим тенісом, опанував гру на гітарі. Ще з гімназії співав у дитячому церковному хорі, а в Києві – в хорах «Почайна», хорах академії і Патріаршого собору. Закінчивши академію, повернувся до Івано-Франківська, адже невблаганна смерть забрала і дідуся, і вуйка Зеника, і тата. Отож треба господаря в домі. Поєднав працю з навчанням на економічному факультеті Національного технічного університету нафти і газу і з шліфуванням свого співочого таланту. Співає в церковному хорі «Воскресіння», а також хорі Медичного університету «Сурма», виступає в концертних програмах Центру культури та дозвілля університету. Разом із музичним керівником Світланою Гричко підготували чимало пісень. Серед них і авторські пісні пані Світлани, яка глибоко шанує талант Андрія, його оксамитовий баритон.

З великою повагою ставляться до юнака і в хорі «Сурма». Керівник Богдан Волосянко доручає молодому співакові сольні партії. Його виконання пісень «Чуєш, брате мій», «Ой ти, дівчино, з горіха зерня», «Україна», «Не гоїться рана», «Два кольори» завжди викликають захоплення. Не залишився байдужим до голосу юнака і відомий викладач вокалу Михайло Стефанюк, який шліфує до професійного звучання цей чудовий голос, який міг би стати окрасою професійних колективів, та, на жаль, одержати ще одну освіту можна тільки на платній основі, а заробітку інженера, пенсії бабусі й мами вистачає хіба що на утримання родини. Навіть зробити запис пісень, як то кажуть, не по кишені хлопцеві, вже не кажучи про участь у професійних конкурсах вокалістів.

Якби ж то була програма з підтримки молодих талантів, якби допомогли зробити записи на телебаченні, радіо, оплатити участь у конкурсах і напевно на вокальному олімпі яскраво засяяла б нова зоря. І ми б гордились і тішилися співом Андрія Галавая так само, як гордимося О. Мишугою, А. Шкурчаном, С. Куфлюком, В. Лазаровичем…

Зорина ФЕРНЕГА

ПРОЕКТИ

У центрі «Українознавство» товариства «Знання» України в Києві відбулися слухання й обговорення культурологічного проекту «Дерево життя Соборної України» (автор проекту – Володимир Підопригора). В обговоренні взяли участь учені, викладачі та співробітники центру «Українознавство» товариства «Знання» України, Народного університету українознавства ім. Г. С. Сковороди, Інституту ґенези життя та Всесвіту, Українського науково-просвітницького клубу.

ДЕРЕВО ЖИТТЯ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ

Йшлося про мету, зміст і попередній план реалізації проекту. А його мета – закріпити навічно за українством його права на священну предковічну землю, де виростали, виростають і будуть виростати українці, народжені своєю землею; права на свою землю, даровану нам Богом і освячену Його благодаттю.

Соборність України визначається духовністю українського народу, соборним зв'язком усіх поколінь українців від епох Королевого й Мізина, Трипільської культури, династії Ора Кия (7ст. до н. е.) – Кия (5 ст. до н. е.) – Дира і Аскольда, Київської держави, до нашого часу і на подальше майбуття України.

Ідея соборності звучить для нас, нинішніх поколінь, зі сторінок рукопису Ора, «Велесової книги», закладних каменів-стовпів прадавньої столиці Голуня (Гелона), в рядках українських історичних дум, козацьких літописів, віршів Івана Мазепи, Конституції П. Орлика, сторінок «Історії русів», поезії Т. Шевченка, І. Франка, В. Симоненка, В. Стуса, Л. Костенко… За ідею соборності склали свої голови в національно-визвольній боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу (УССД) сотні тисяч героїв-борців.

Українці – автохтони своєї землі, даної їм Богом. Українці не воювали чужих земель, зате пролили море своєї крові, захищаючи свою землю. Наша земля для нас священна і свята. В цій землі присутній прах сотень мільйонів наших пращурів, і наш прах буде в нашій землі. На етнічній території України є знакові точки в культурологічному та історичному вимірах. Проект передбачає взяти зразки української землі з двадцяти п'яти місць і в Києві змішати їх та освятити.

Подаємо в алфавітному порядку для обговорення й уточнення пропозиції щодо 25 точок (місць історичних пам'яток) України, включених до цього проекту: 1. Базар (Житомирська обл.); 2. Батурин; 3. Берестечко; 4. Білгород-Дністровський (Тіра, Аккерманська фортеця); 5. Городище Буша (Вінницька обл.); 6. Говерла; 7. Зарваниця; 8. Київ; 9. Кам'яна могила; 10. Конотоп-Шаповалівка; 11. с. Королеве (Закарпатська обл.); 12. Крути; 13. с. Майданецьке (Черкаська обл.); 14. Маківка; 15. с. Мар'янівка – географічний центр України (Шполянський р-н Черкаської обл.); 16. Мізин (Чергінівська обл.); 17. Ольвія (Миколаївська обл.); 18. мис Партеніт (Крим); 19. Полтава – садиба-музей І. Котляревського; 20. Савур-могила (Донецька обл.); 21. Сковородинівка (Харківська обл.); 22. Тарасова гора (м. Канів); 23. Холодний Яр; 24. о-в Хортиця; 25. Чигиринська фортеця.

В п'яти із цих точок, в тому числі в географічному центрі України (с. Мар'янівка Шполянського р-ну Черкаської обл.) передбачається встановлення п'яти пам'ятних знаків (монументів Дерева життя Соборної України). На місці встановлення монументів буде висипана освячена соборна українська земля.

Телефони для довідок:
(044) 360-69-65, (095) 891-32-04.
e-mail: ukrmyr@gmail.com

ПРОПОНУЄМО ЗДІЙСНИТИ ТАКЕ:

Зібрати із двадцяти п'яти точок етнічної території України, що мають історичне значення для її минулого, теперішнього і майбутнього, зразки землі, які будуть освячені духовенством українських Церков і змішані в одне ціле.

У п'яти точках України: м. Києві, с. Королеве (Закарпатська обл.), Савур-Могилі (Донецька обл.), Кам'яній могилі (Запорізька обл.) та географічному центрі України – с. Мар'янівка (Шполянський район, Черкаська обл.) пропонується встановити пам'ятні знаки «Дерево життя Соборної України», які будуть стояти на змішаній і освяченій землі із 25-ти точок України.

Очікувані результати: пам'ятні знаки «Дерево життя Соборної України» пропонується перетворити у всеукраїнські центри духовно-культурної та науково-просвітницької діяльності.

Збір коштів на реалізацію цього проекту буде проводитись виключно за підписними листами уповноваженими особами Українського науково-просвітницького клубу за дорученням наглядової ради.

СПОГАДИ

УСЕ ПЕРЕЖИТЕ – З НАМИ…

ПРО ЖИТТЯ ПІД ОКУПАНТОМ І БОРОТЬБУ З НИМ ЗГАДУЄ ІРИНА СТРОЦЬКА

(Продовження. Поч. у № 21–37)

НЕ ЄДИНИМ ХЛІБОМ ЖИВЕ ЛЮДИНА. ТАБІРНА СЦЕНА

Дівчата з цілого табору поназносили нам багато запасок, хусток, рушників. А декорації до вистави «Наталка Полтавка» зробила естонка. Намалювала так, що очей не відірвеш. Вистава пройшла з великим успіхом. Головне, що все начальство мордовських спецтаборів і вільнонаймані, які прийшла з родинами і дітьми, щоб побачити й послухати Україну, з великим захопленням підняли бурю оплесків і довго не могли втихомиритися. Сприймали виставу всі: росіяни, литовці, естонці, білоруси, не кажучи вже про українців, які зі сльозами в очах обіймали виконавців. «Наталку Полтавку» ставили 21 раз. Люди наче віджили. Воістину, справжнє мистецтво відновлює сили, підносить дух.

Після «Наталки Полтавки» поставили виставу «Ой не ходи, Грицю». За змістом у цій виставі в першій дії є кілька колядок, а пані Галина Г. включила понад десять, та всі такі гарні, мелодійні. Наколядувалися ми тоді за всі роки неволі. Слава про нас розійшлася по всіх довколишніх таборах. Стали ми їздити на так звані самодіяльні зльоти. В мене прокинулося давно пригнічене почуття гордості за наших українок, за наше таке рідне, миле, унікальне українське мистецтво. Ми довели своїм мучителям, що ми – нація горда, висококультурна, гідна свого історичного покликання. А вони, в свою чергу, дивувалися нашій нескореній енергії і життєдайній силі українського мистецтва.

ОТЧЕ НАШ, ВИЗВОЛИ НАС ВІД ЛУКАВОГО

Спливали дні за днями на каторжній роботі, а вечори – на репетиціях у КВЧ. Дівчата дуже втомлювалися, але не хотіли покидати самодіяльність, яка нас усіх згуртувала і здружила. В такій товариській атмосфері ми почувалися достойними українками, а не безправними рабами. Між нами панувала доброзичливість, повага, розуміння, готовність прийти на допомогу в потребі котроїсь із нас.

Для мене найважчими були ночі. З перевтоми довго не могла заснути, а думки всякі роїлися в голові: Ось уже 1953-ій – п'ять років неволі. За цей час далеко в рідному краю деякі товаришки закінчують інститути, опановують професії, утверджують своє місце в суспільстві. В них є майбутнє, омріяна мета і всі принади щасливого життя. А переді мною ще двадцять літ в'язниці за колючим дротом, остогидла «роба», порвані бурки, пайка глевтяка навпіл із трачинням, смердюча баланда, окрики конвоїв, гарчання псів. Хіба це життя? Не знаю, чи все це я переживу і чи ще побачуся зі своєю матусею? З тяжкими думами засинала, а невільницький ранок знов будив мене до праці потворним наказом «падйом» і перевіркою. Наглядачі не дозволяли лежати.

А я знов у шерензі,
Я – на розводі,
У мене – номер,
А не ім'я.

Начальство концтаборів створювало такі умови, щоб побільше винищити ув'язнених жінок з 54-ою політичною статтею. Торф уже всіх замучив, не одна падала під тягарем навантажених нош. Покалічені, порепані чорні руки, підпухлі від мошкари обличчя, згорблені обірвані постаті – ось такими ми тоді виглядали. Нас доводили до дистрофії, людськими зоставались тільки душі, а в них – незгасна любов до України. Прояви зла і несправедливості наших мучителів каґебистів викликали в нас протест, непокору, бажання захистити себе. Та кожне слово, сказане на наш захист проти їхніх аморальних учинків, нецензурщини і брутальної поведінки, фіксувалися чекістами-садистами, і вже тоді десять діб БУРу для кожної з нас були забезпечені. БУР – це як в тюрмі ще гірша тюрма. Вони особливо ненавиділи нас, «бандерівок». Але, видно, долею й історією цілих націй і держав керують не тільки люди, але й Боже Провидіння.

Найважливішим було в тих обставинах напівголодного існування залишитися людиною. Не опускатися так низько, щоб накидатися одне на одного за крихту їстівного. Адже сила голоду паралізувала волю людини. І якщо піддатися тій силі, то людина може втратити контроль над своїми вчинками і тоді вона приречена. Всі мої товаришки і знайомі по неволі були й залишилися порядними людьми. Всі витримали іспит на людську гідність. Не виявилося серед нас ні слабкодухих, ні пристосуванців, ні запроданців.

У той день, 5 березня 1953 року, наша бриґада працювала на торфорозробках. В закрійному цеху не було метражу, тож ми змушені були йти на роботу за зону. Наглядав за роботами зловісний якийсь начальничок Тазін. Знущався над дівчатами, за найменшу провину кидав невільницю до БУРу. Торфовище було величезне, без кінця і краю. По всій території снують дівчата з ношами й лопатами, працюють, як мурашки. Раптом дівчата покидали все з рук і перестали працювати. Гей, що трапилося? З «капелюхів» (гучномовців) долинула до нас жалібна музика. Виявилося, що помер Сталін – найбільший тиран усіх часів. Дівчата з радості почали співати й танцювати. Зрозуміло, що про роботу вже ніхто не думав. Десь і начальничок запропастився, мабуть, пішов оплакувати свого кумира. Смерть і радість – речі несумісні. Але нам, приреченим на багато років тяжкої неволі, було не до мудрувань. Веселощі під звуки траурних мелодій – то щось таке, що може зрозуміти лише людина, яка в день смерті ката всіх часів була в більшовицькій неволі.

«Так, він умер.
Приречений був згинуть,
Життя не терпить ідолів страшних.
І викидає з часом неодмінно
На смітники історії таких», – писав Методій Волинець, політв'язень сталінських ҐУЛАҐів

Ця звістка всіх приголомшила. І хоч негоже радіти людській смерті, та все ж таки тиха радість заполонила душу. Кожній з нас тоді думалося, що вже завтра – воля. Але це не так. Помер Сталін, а залишилася створена ним система – «епоха облудна й зла, кривава і страшна».

В табірну бібліотеку приходили газети, й ми читали різні повідомлення про зміни у верхах державного керівництва. Відчувалося, що там іде шалена боротьба за владу. Тим часом про жахливі діяння кремлівських правителів, про нелюдські знущання над в'язнями в тюрмах і ҐУЛАҐах дізнався увесь світ. Найкращі люди землі стали на захист прав політичних в'язнів в СССР.

На вимогу міжнародного Червоного хреста і різних гуманітарних та благодійних організацій, правителі Кремля змушені були видати розпорядження про звільнення з концтаборів іноземців і малолітніх в'язнів. Це була перша хвиля «потепління». Однак хвилювала невизначеність, яка тягнулася ще цілий рік – до 1954-го. Мої думки плутались, я не могла визначити послідовності своїх дій у разі здійснення великого чуда, що називається воля. Врешті усвідомила, що, визволившись із більшовицького ярма, треба їхати не до Львова, а до своєї мамусі, яка через мене вислана в чуже і далеке Забайкалля. Моїм обов'язком є облегшити мамине становище – звільнити з тяжкої праці на золотодобувних шахтах, подбати про її здоров'я, заспокоїти від переживань за мою долю. Своїм рішенням я поділилася з близькими й прихильними до мене «бабусями» Таїсією Коваленко і Надією Антокольською. Вони схвалили мої наміри.

(Далі буде)

З РОСИ І ВОДИ!..

ВІТАЄМО!

Просвітяни краю і, зокрема, Івано-Франківського міського об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка щиросердечно вітають з днем народження голову товариства

ВАСИЛЯ БОЙКА –

патріота України, громадсько-культурного діяча, видатного вченого, доктора технічних наук, професора кафедри Національного технічного університету нафти і газу, академіка Української нафтогазової академії, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата премії Української нафтогазової академії.

Шановний професоре Василю Степановичу! Під Вашою орудою просвітяни міста з часу постання Незалежності працюють для згуртування і патріотичного спрямування іванофранківців і, насамперед, молоді та інтеліґенції, розвою соціального і культурного життя, відновлення історичної пам'яті та відродження національних традицій.

Організованою командою брали участь у президентських, парламентських і місцевих виборах, у всіх доленосних акціях. Просвітяни цінують участь у заходах, що сприяють підвищенню національної свідомості й патріотизму учнів, студентів, молоді, конкурсах «Історія і «Просвіта», «Хто краще знає мову, культуру та історію рідного народу?», «Українська родина в національних костюмах», а також – зустрічах-диспутах із просвітянськими родинами.

Глибока пошана і щира подяка Вам за видані підручники, словники, книги, наукові праці, лекції, виступи на конференціях в Україні і за кордоном, де Ви гідно представляєте Україну.

Наша підтримка, Ваш досвід, ерудиція та високий професіоналізм, принциповий підхід до виконання просвітянських справ щодо реалізації комплексних програм «Просвіти» сприяє покращенню роботи товариства.

Тож хай збудуться Ваші мрії, помножиться віра в українську націю, віра в щасливе майбутнє своєї держави!

Міцного Вам і Вашій родині здоров'я, творчої наснаги і всіляких гараздів на многії літа!

За дорученням Правління обласного та Івано-Франківського міського об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка
голова ОО ВУТ «Просвіта» Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ,
перший заступник голови МО Василь РОМАНКО,
відповідальний секретар МО товариства Наталія СИНИЦЯ

ПОСТАТІ

НАЙВИДАТНІШИЙ ПРОСВІТЯНИН І УКРАЇНСЬКИЙ ПАТРІОТ

170 років тому народився Анатолій Вахнянин. У ці дні ми вшановуємо цього великого сина України.

Народився він 9 вересня 1841 р. у с. Синява, що тепер належить до Польщі, в родині священика.

Освіту здобував у гімназії і був улюбленим учнем автора музики гімну «Ще не вмерла...» Михайла Вербицького, у духовній семінарії, у Віденському університеті (історико-географічний факультет). У 26 років у Відні заснував перше товариство «Січ». За рік – товариство «Просвіта». І його обрали першим його головою. Завдяки йому в Галичині, в усіх селах, містах і містечках поставали українські школи, бібліотеки, читальні, народні доми, дошкільні та інші освітні заклади. З'явилися часописи, книжки, календарі.

Саме «Просвіта» виховала січових стрільців, вояків УПА, зокрема, Є. Коновальця, С. Бандеру, Р. Шухевича, А. Мельника, Я. Стецька, оунівців, депутатів-патріотів, які зробили все, щоб був проголошений Акт Незалежності України 1991 р.

А. Вахнянин – засновник співецького товариства «Торбан» (1870), засновник, голова і дириґент співецького товариства «Боян» (1890), співробітник багатьох українських часописів, редактор «Правди» (1866–1870), «Письма з «Просвіти» (1878–1879), співредактор «Діла». 1903 р. заснував Вищий музичний інститут ім. М. Лисенка (1939–1991 р. – консерваторія). Написав «Спомини з життя» (побачили світ по його смерті), музику до драми Т. Шевченка «Назар Стодоля», «Бондарівський» Ф. Заревича, відому пісню «Шалійте, шалійте, скажені кати», першу в Галичині оперу «Купало», поставлену в Харкові 1928 р., чимало хорових і сольних пісень.

Він – упорядник шкільних пісенників і підручників. 1888 р. упорядкував і видав «Співаник церковний для шкіл народних».

А. Вахнянин написав наукову працю «Наука гармонії» (рукопис зберігається в ЦДІА Львова), багато статей з історії української музики.

У художній літературі заявив про себе 1860 р. Першу прозову збірку «Оповідання і гуморески» видав 1902 р. Писав і повісті. Вони друкувалися у журналах «Вечорниці», «Мета», газетах «Діло», «Правда», інших народовських виданнях.

Твори українських народних пісень, вітчизняних композиторів складали основу репертуару хорів, якими керував Вахнянин.

Галичани поважали й неабияк любили його як справжнього патріота й обирали послом до Галицького сейму і Віденського парламенту, де вперто і самовіддано відстоював інтереси рідного народу, не так, як більшість нинішніх депутатів Верховної Ради.

А. Вахнянин заслуговує на пам'ятники, назви навчальних закладів, вулиць, Всеукраїнську премію.

Ігор КОТИК, *педагог-просвітянин*

ПОКЛИКАННЯ

СВІТ У ОБ'ЄКТИВІ

Молода франківчанка Лариса Данилюк з дитинства захоплювалась мистецтвом фотографії. Адже у спадок від дідуся й батька дівчина отримала найдорожчий скарб – талант відтворювати життя через фотооб'єктив. З неабиякою цікавістю, споглядаючи за фотографічним процесом, Лариса отримувала знання, які в майбутньому спонукали рухатись вперед у професійному баченні фотохудожниці.

Закінчивши школу «Сako», працювала в багатьох стилях, та віддає перевагу портрету у стилі beauty. Професійність і тактовність відкриває нові горизонти у творчості Лариси Данилюк, зокрема, вона займається зйомкою урочистих подій на наших теренах: в Івано-Франківську, Львові, Тернополі. А нещодавно її портфоліо поповнили роботи з зображенням етноколекцій костюмів викладача кафедри дизайну Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Надії Левандовської. Милують погляд роботи «Амазонка», «Королева ночі», «Українка» та багато інших. Її девіз – «Моя робота – це моя робота». І стає зрозумілим, що відповідальність, наполегливість, талант неодмінно

підкорять світ, а віра в Бога й долю приносять творче натхнення для створення нових шедеврів. Зараз Лариса працює над дитячою фотографією у стилі ретро.

Незабаром же прикарпатська фотохудожниця презентуватиме благодійну виставку. Її серце не залишається байдужим до інших і б'ється в ритмі відданості й любові до донечки Каріни.

Ольга ТЕРЕШКУН

З КОГОРТИ БОРЦІВ

ІВАН ЧУПРЕЙ: ТИХ ДНІВ НЕ ЗАБУТИ

(Закінчення. Поч. у № 37)

Та чи не найбільше спричинився Іван Чупрей до розвитку на Гуцульщині січового руху, до поширення радикально-січової ідеї шляхом друкованого слова. Він – співвидавець і співредактор видань, започаткованих і здійснених Кирилом Трильовським, зокрема друкованого органу товариства «Січ» – календарів для народу під теж символічною назвою «Запорожець». Це видання унікальне, як і його творці, сьогодні цікаве своїм історико-політичним самовираженням. Календар «Запорожець» видавався у 1905–1913 рр. у Коломиї діячем Руської-української радикальної партії Кирилом Трильовським, а з 1908 р. – безпосередньо й Іваном Чупреєм. Співпрацювали з «Запорожцем» Іван Франко, Михайло Павлик, Костянтина Малицька (Віра Лебедова), Сильвестр Яричевський (Шальвір) та багато інших українських письменників, поетів, діячів науки і культури.

Перших вісім випусків «Запорожця» виходили під назвою «Отаман». До речі, у першому з «Отаманів» на рік звичайний 1905-й опубліковані оповідання Леся Мартовича «Смертельна справа», Кирила Трильовського «Не продавай медвежої шкіри, як ще медвідь у лісі» та новела Михайла Павлика «Юрко Куликів».

Календар висвітлював суспільно-політичне і культурне життя Покуття і Гуцульщини, в тому числі розповідав про січовий рух на теренах Галичини й Буковини, знайомив читачів з історією України (в т. ч. Запорізької Січі) з біографіями українських гетьманів і борців за народну справу. На широко представлених шпальтах календаря друкувалися твори Т. Шевченка, І. Франка, Ю. Федьковича, Марка Черемшини, Леоніда Глібова, Богдана Лепкого, Костянтини Малицької, Сильвестра Яричевського, Анни Павлик та січових поетів-піснярів, а серед них – Івана Чупрея. Друкувалися також переклади західноєвропейських і російських письменників. Календар чудовими ілюстраціями оформляв художник Ярослав Пстрак.

У Коломиї у 1902–1904 рр. та 1910 року видавався також літературно-громадський ілюстрований журнал «Зоря». Часопис виходив етимологічним правописом. Назва журналу – теж символічна: пропаґувалася думка-надія, що зійде ясна зоря і над Україною, яка відродиться і розквітне, у сув'язі з іншими слов'янськими народами. У «Зорі» за 1903 рік, зокрема на сторінках 1–2 опублікована поетична посвята «Привіт Зорі» Горішнього (звісно, автор постає тут під літературним псевдонімом), у якій виголошуються програмні засади часопису:

Світи, «Зоре», світи ясна
Над тими хатками,
Де темнота паношиться
Довгими віками.

Світи, «Зоре», на той народ,
Зрабований тяжко,
Віками 'го враги мучать,
Пригнітають важко [...]

Неси ти їм світло правди
І волі святої
Та навчи їх, щоб держалися
Вірно неньки своєй!

Най слідами батьків славних
Вперед поступають,
Разом спільно най працюють,
Ласки не чекають.

Най під прапором просвіти
До бою рушають,
Бо в темноті напотемки,
Нічо не здолають...

Першим видавцем і редактором «Зорі» був П. Олеарчук, з 1904 року журнал видавав і редаґував Кирило Трильовський. А у 1901 р. його редаґував Іван Чупрей. «Зоря» виступала за єдність слов'янських народів, за соборність Галицької і Наддніпрянської (Великої) України. На її сторінках знаходимо твори Т. Шевченка, С. Руданського, Ю. Федьковича (його оповідання «Опришок» і поезія «Шельвах»), І. Франка (казка «Пригоди кота Мурчика» і «Притча про графа Бадені» – передрук з книжки «Антін Грицуляк», 1902), Корнила Устияновича, Володимира Самійленка (В. Сивенького), Кесарія Білиловського (Цезара Білила), Володимира Масляка (Залуквича), Олеся Гринюка (Степана Вільшанського), Івана Нечуя-Левицького (Гр. Гетьманця), Пантелеймона Куліша та інших українських письменників з обох України. Друкувалися також науково-популярні розвідки про козацтво, опришків. Усі матеріали ілюструвалися світлинами письменників та ілюстраціями до творів.

Як співредактор Іван Чупрей співпрацював і з двотижневою газетою «Хлопська правда», яку видавав і редаґував К. Трильовський у Коломиї в 1903–1909 роках *(До уваги читачів: у 1922 році під цією ж назвою видавалася угодовська «рептилька» на кошти пропольських сил, яка нічого спільного з виданням К. Трильовського не мала. – В. М.).*

Іван Чупрей брав участь у виданні читанки «Характерник», друкувався у часописі «Січовий голос» у Коломиї у 1919 р. періоду ЗУНР – до окупації Покуття військами боярської Румунії. Зокрема, у числі 2 за 1919 р. І. Чупрей опублікував цікаву рецензію про зародження в Галичині (на Покутті) українського національного театру під назвою «Народний театр ім. Івана Тобілевича» і подав високу оцінку грі його акторів.

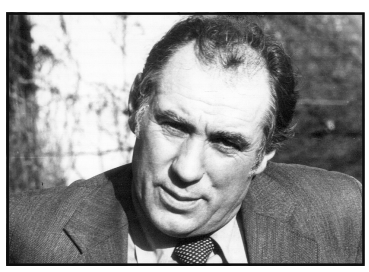
* * *

Напередодні Першої світової війни 1914–1918 рр. Іван Чупрей – секретар Крайового січового комітету, а згодом – один із організаторів Бойової управи січового стрілецтва. Він співпрацює з часописом «Союз визволення України», що видавався у Відні. А 1919 р. під час окупації Покуття румунами він як старшина УГА разом із Галицькою армією переживає жахіття відступу за горезвісну річку Збруч. З того страшного виру долітають до нас відомості про те, що Іван Чупрей перебував у Кам'янці-Подільському – тимчасовій на той час столиці Директорії УНР, де співпрацював із газетою «Галицький голос» – органом Міністерства Західної області УНР (ЗО УНР)...

А далі – німе безвістя, утаємничена смерть 1923 року на підрадянській Україні. І забута могила на якомусь цвинтарі знедолених і приречених, заросла буйною рістнею, колючою дерезою, гінкими стеблами чортополоху. Десь там, над його цвинтарним пагорбком, деколи блимала його вечірня зоря і плинув ще довго тихий таємний шепіт ночі...

Сьогодні під святковий лопіт і шелест Державного Прапора України згадаймо наших національних героїв – відомих і забутих, які жили й боролися в ім'я України і рідного народу. А серед них – Івана Чупрея, сина Гуцульщини.

Володимир МОРОЗЮК,
письменник, лауреат обласної премії ім. І. Вагилевича

Відійшов у вічність Павло Добрянський

Павло Добрянський, відомий український письменник-гуморист, багатолітній голова Івано-Франківської організації Національної спілки письменників України, людина талановита, світла, щедра. Як сам він завжди жартував, найкращий аптекар серед гумористів і найкращий гуморист серед аптекарів. Бо й справді, медик за фахом він працював фельдшером і аптекарем. Вінничанин родом він серцем прикипів до Прикарпаття, де, як стверджував, народився вдруге як письменник.

Автор гумористичних збірок: «Сиджу собі та й думаю» (1962), «Адзуськи» (1964), «Сказано – зроблено» (1968), «Лепеха в раю» (1970), «Оце ситуація» (1972), «Електронна сваха» (1975), «Веселе ґроно» (1976), «Лукаві замашки» (1979), «Нептун у коморі» (1980), «Тонка натура» (1982), «Тещина стратегія» (1985); повістей «Купіте – нє пожалєєтє» (1986), «Чиколядовий капелюх» (1989), «Веселий аптекар» (2003), вибраного «Що маю, те й везу» (2009). Його твори друкували німецькою, російською, угорською та молдовською мовами.

Лауреат Республіканського фестивалю гумору і сатири «Вишневі усмішки» (Київ, 1980), премії ім. В. Стефаника (1999), міської премії ім. І. Франка (2006). Член НСПУ з 1971 р. і був одним із засновників Спілки письменників України. А ще довгі роки співпрацював із журналом «Перевал», де в нього склались чудові людські стосунки, де вів цікаві бесіди про творчість, запальні дискусії на теми історії та політики... А ще – він гарно співав народні пісні, які любив понад усе і які додавали снаги й натхнення. Нам завжди бракуватиме Павлової усмішки, його жартів, оптимізму, його вміння спілкуватися з людьми і допомагати їм.

А ще – любив працю на землі, вмів щепити дерева й давати лад урожаєві. А ще – вмів слухати солов'їв і повторювати їхні преливи... До останніх своїх днів він творив і плекав мрію видати ще одну книжку. Словом, прожив своє життя гідно і красиво, залишивши добру пам'ять про себе у серцях друзів і тисяч читачів книжок його іскрометного гумору або слухачів його неповторних письменницьких виступів.

Вічна пам'ять Великій Людині! Хай прикарпатська земля буде йому пухом, а Господь прийме його душу в своєму небесному царстві.

Від імені Правління
ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т.Шевченка
голова Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ